

De Wet schuldsanering en economische dynamiek

Wie in een ver verleden niet in staat was haar schulden in te lossen, kon rekenen op de doodstraf of werd slaaf van de schuldeiser. De situatie nu in Nederland is niet veel beter. Natuurlijke personen kunnen in principe failliet gaan volgens de faillissementswet, maar in de praktijk komt dat zelden voor: een ieder moest op eigen houtje zien te komen tot een minnelijke schikking. Sinds in 1998 de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) in werking is getreden, kunnen personen bij de rechter vragen of hun schulden gesaneerd kunnen worden. Weliswaar kan een rechter het nodige gewicht in de schaal leggen, maar hij of de bemiddelaar die hij aanstelt, kan crediteuren niet dwingen in te stemmen met een voorstel tot schuldsanering. Een evaluatie van de Wsnp (Jungmann et al., 2001) was dan ook niet bepaald positief.

Gevolg is dat vele Nederlanders jaarlijks in een financiële noodtoestand geraken waar zij niet zelf uit kunnen komen. In de eerste zes maanden van 2006 werd in 7.600 gevallen door de rechter besloten tot schuldsanering. In hoeveel gevallen de rechter anders besliste is onduidelijk; hoeveel van deze 7.600 personen daadwerkelijk aan een moderne vorm van schuldenlavernij ontkomen, moet nog blijken. Er is echter geen enkele morele grond om deze mensen hun autonomie te ontnemen (Kilpi 1998). Zo is zelfs in de meest liberale economie op aarde, de Verenigde Staten, slechts in minder dan 2½ procent van de gevallen fraude aan de orde. Persoonlijk faillissement overkomt zeker niet alleen de zieken, werklozen, of laagopgeleiden (Zywicki 2005; Sullivan et al., 1989). Daarnaast is het in het geheel geen prikkel tot economische activiteit om te weten dat elk bedrag dat verdiend wordt boven de beslagvrije voet direct ingeleverd moet worden. Mensen in dit traject zien een langdurige periode in ons stelsel van sociale zekerheid tegemoet. De lethargie die hen daar overvalt, gecombineerd met het trauma van faillissement betekent dat zij waarschijnlijk economisch afgeschreven kunnen worden. Terwijl de middelen die crediteuren verkrijgen door de regeling beperkt blijven, blijkt dat de directe aanleiding voor de financiële problemen externe ontwikkelingen zijn (Zywicki 2005).

Vele duizenden van de gevallen van persoonlijke schuldsanering die toegewezen worden betreft ondernemers van bijvoorbeeld eenmanszaken. De neiging om hen onbarmhartig aan te pakken in de valse veronderstelling dat een bankroet aan iemand zelf te wijten is, leidt ertoe dat *“er in Nederland geen ondernemersklimaat [is]. Mensen vertonen teveel risicomijdend gedrag. Men is bang om failliet te gaan, want dat is een schande. Terwijl succesvolle ondernemers eerst drie keer failliet gaan en vier keer opnieuw beginnen voordat ze echt succesvol zijn...”*, aldus Gerard Kleisterlee in Het Financieele Dagblad van 17 april jongstleden.

Om dergelijk ondernemerschap eindelijk de ruimte te geven, maar ook om consumenten niet de stimulans te ontnemen om nieuwe producten en diensten te durven kopen, zou het Nederlandse faillissementsrecht meer op de Amerikaanse leest geschoeid moeten worden. Naast de mogelijk voor het treffen van een schuldsanering, vastgelegd in de wet, in de Verenigde Staten wel bekend als *Chapter 13*-regeling, zou er een *Chapter 7*-regeling moeten

komen waarbij direct liquidatie intreedt. Een persoonlijk faillissement kan iemands kredietwaardigheid niet langer dan tien jaar beïnvloeden in de Verenigde Staten. Vergelijk dat eens met het BKR. Omdat de Verenigde Staten een veel dynamischer financiële markt kent, kunnen mensen die een persoonlijk faillissement aanvragen al weer snel een nieuw krediet krijgen, zelfs voor de aanschaf van een huis. Economisch en dus sociaal herwinnen zij hun autonomie en kunnen zij volwaardig deelnemen in de hedendaagse dynamiek van consumeren, werken en ondernemen. Immers, *“a man must be perfectly crazy who, where there is tolerable security, does not employ all the stock which he commands, whether it be his own or borrowed of other people”*, aldus Adam Smith.

Niet alleen zal het makkelijker maken van persoonlijk faillissement de economische dynamiek ten goede komen, de financiële wereld wordt ook opgeschud doordat ruimte om de *hold-up* optie in te zetten beperkt wordt. Als dit sommige onbarmhartige calvinisten te ver gaat, overweeg dan dat bekend is dat een derde van alle Amerikanen zou winnen bij het aanvragen van een faillissement – iets waarvoor in de Verenigde Staten een aparte industrietak is ontstaan – maar dat toch niet doet. Waarom dan kredietverstrekkers niet wat meer op hun rol als ondernemer aanspreken?

LITERATUUR

- N. Jungmann, E. Niemeijer & M.J. ter Voert (2001) *Van schuld naar een schone lei – Evaluatie Wet Schuldsanering natuurlijke personen*. Den Haag: WODC.
 J. Kilpi (1998) *The Ethics of Bankruptcy*. London: Routledge.
 T.A. Sullivan, E. Warren & J.L. Westbrook (1989) *As We Forgive Our Debtors: Bankruptcy and Consumer Credit in America*. Oxford University Press.
 T.J. Zywicki (2005) “An Economic Analysis of the Consumer Bankruptcy Crisis” *Northwestern University Law Review* 99(4): 1463-1541.

WILFRED DOLFSMA

Erasmus Universiteit, Rotterdam School of Management